

Upowszechnienie szkolnego budżetu obywatelskiego – analiza

Szkolny budżet obywatelski (SBO) to innowacyjne narzędzie, które przybliży młodym ludziom ideę społeczeństwa obywatelskiego w praktyce. Dzięki niemu uczniowie mają okazję aktywnie uczestniczyć w procesie decyzyjnym dotyczącym ich szkoły – od zgłaszania projektów, przez ich weryfikację, aż po głosowanie. Takie podejście nie tylko angażuje młodzież w życie szkoły, ale także kształtuje postawy prospołeczne oraz rozwija kompetencje obywatelskie i przedsiębiorcze.

Centrum Analiz Konfederacji Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej (KIPR), zajmujące się analizą i wsparciem inicjatyw obywatelskich, podjęło decyzję o przeprowadzeniu szczegółowej analizy szkolnego budżetu obywatelskiego. Program ten ma na celu zaangażowanie uczniów w procesy decyzyjne dotyczące ich szkoły, umożliwiając im zgłaszanie własnych projektów i uczestnictwo w głosowaniu na najbardziej potrzebne inicjatywy. Przeprowadzona analiza ma na celu zrozumienie skuteczności tego narzędzia, jego celów oraz rozmiaru korzystania z niego przez społeczność szkolną.

Z badań wynika, że coraz więcej szkół w Polsce wdraża szkolne budżety obywatelskie, co rocznie obejmuje znaczną grupę uczniów. Pierwsza część analizy ma na celu wskazanie czym jest szkolny budżet obywatelski oraz jakie możliwości daje dla uczniów. Druga część analizy zawierać będzie odpowiedź na pytanie czy warto upowszechnić Szkolny Budżet Obywatelski jednocześnie wprowadzając państwowe regulacje.

Kraków	Zwycięskie projekty realizowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków, budżet na realizację projektów dla każdej ze szkół wynosi 6 000 zł.	Regulamin Szkolnego Budżetu Obywatelskiego (https://mlodziez.krakow.pl/2023/09/26/szkolny-budzet-obywatelski-2023-24/)
Opole	Na realizację Projektów każda ze Szkół uczestniczących w Programie może otrzymać środki w maksymalnej wysokości do 20.000 zł.	Regulamin Programu „Szkolny Budżet Uczniowski” Załącznik do Zarządzenia nr OR-I.0050.834.2023 Prezydenta Miasta Opola z dnia 12 grudnia 2023 r.

		(https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/program-szkolny-budzet-uczniowski)
Lublin	Nagrodą w Konkursie jest wsparcie finansowe w wysokości 4 000,00 zł brutto przeznaczone na przeprowadzenie w danej szkole/placówce/ośrodku Szkolnego Budżetu Obywatelskiego w roku szkolnym 2024/2025, w tym na realizację zwycięskich projektów wybranych w konkursach Szkolnych Budżetów Obywatelskich.	Regulamin Konkursu „Rozwój partycypacji uczniowskiej w Lublinie – Szkolne Budżety Obywatelskie – czwarta edycja” (https://lublin.eu/mieszkanca/partycypacja/szkolny-budzet-obywatelski/sbo-iv-edycja/)

Tabela 1: Szkolne Budżety Obywatelskie w wybranych miastach wojewódzkich w Polsce

Źródło: Opracowanie na podstawie: <https://mlodziez.krakow.pl/2023/09/26/szkolny-budzet-obywatelski-2023-24/> (data dostępu: 01.07.2024 r.), <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/program-szkolny-budzet-uczniowski> (data dostępu: 01.07.2024 r.) <https://lublin.eu/mieszkanca/partycypacja/szkolny-budzet-obywatelski/sbo-iv-edycja/>(data dostępu: 01.07.2024 r.)

W tabeli numer jeden przedstawiono wybrane zasady, budżety i organizatorów Szkolnych Budżetów Obywatelskich w trzech miastach: Krakowie, Opolu i Lublinie. Warto wskazać, iż analiza szkolnych budżetów obywatelskich w różnych miastach Polski wskazuje na znaczną różnorodność w zakresie przyznawanych środków finansowych oraz regulacji dotyczących ich realizacji. W Krakowie, zwycięskie projekty w ramach Szkolnego Budżetu Obywatelskiego finansowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków, a budżet przeznaczony na realizację projektów dla każdej szkoły wynosi 6 000 zł. W Opolu natomiast, każda szkoła uczestnicząca w programie może otrzymać do 20 000 zł na realizację swoich projektów, co jest znacznie wyższą kwotą w porównaniu do Krakowa. Z kolei w Lublinie, nagroda w konkursie wynosi 4 000 zł brutto na przeprowadzenie i realizację projektów w ramach Szkolnego Budżetu Obywatelskiego. Analiza ta pokazuje, że nie istnieje jednolity, odgórny plan finansowania szkolnych budżetów obywatelskich w Polsce, co skutkuje

dużymi różnicami w dostępnych funduszach i sposobach ich zarządzania w poszczególnych miastach.

Inną formą regulacji dotyczących Szkolnych Budżetów Obywatelskich jest sytuacja, w której szkoły same stanowią prawo i oferują Uczniom możliwości skorzystania z takiego rozwiązania.

Katowice Szkoła podstawowa nr 27 im. Władysława Szafera przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 22 w Katowicach	Łączna pula przeznaczonych środków na realizację projektów wynosi 2000,00 zł	Regulamin budżetu szkolnego Szkoły Podstawowej nr 27 im. Władysława Szafera przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 22 w Katowicach (https://www.sp27katowice.pl/skolny-budzet-obywatelski/)
Warszawa Szkoła Podstawowa nr 361 im. Papcia Chmiela w Warszawie.	W SBO na realizację zwycięskich projektów przeznaczone jest łącznie 2 tys. zł pochodzących z budżetu.	Skolny Budżet Obywatelski (SBO) SP nr 361 im. Papcia Chmiela w Warszawie (https://sp361.edupage.org/a/skolny-budzet-obywatelski)

Tabela 2 Szkolne Budżety Obywatelskie w wybranych szkołach w miastach wojewódzkich

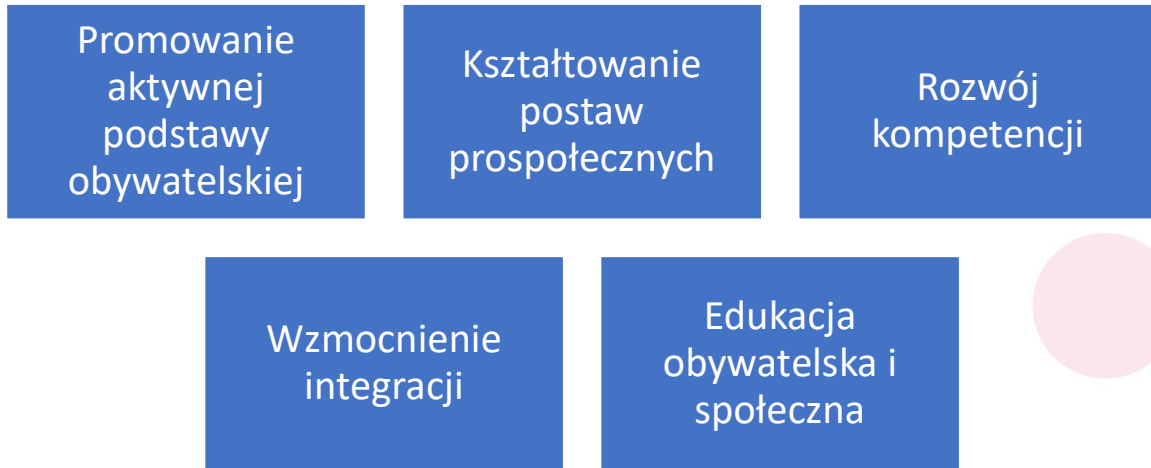
Źródło: Opracowanie na podstawie: <https://www.sp27katowice.pl/skolny-budzet-obywatelski/> (data dostępu 01.07.2024 r.), <https://sp361.edupage.org/a/skolny-budzet-obywatelski> (data dostępu 01.07.2024 r.)

W analizie regulacji dotyczących szkolnych budżetów obywatelskich w miastach wojewódzkich, wybrano dwie szkoły: Szkołę Podstawową nr 27 im. Władysława Szafera przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 22 w Katowicach oraz Szkołę Podstawową nr 361 im. Papcia Chmiela w Warszawie. W obu przypadkach, budżety przeznaczone na realizację projektów wynoszą po 2000 zł. Samą inicjatywę ustalenia Szkolnego Budżetu Obywatelskiego w obu szkołach wniosły Rady Rodziców. To właśnie ten organ postanowił dać szansę dzieciom i przekazać środki finansowe na realizację jednego projektu. Takie podejście daje szkołom większą autonomię w zarządzaniu środkami, ale również wymaga od nich samodzielnego opracowywania i wdrażania odpowiednich procedur.

W tym miejscu warto wskazać, dlaczego Szkolny Budżet Obywatelski jest ważną inicjatywą dla młodych.

KIPR

Rysunek 1 Korzyści Szkolnego Budżetu Obywatelskiego dla Uczniów
Źródło: Opracowanie własne

Na rysunku numer jeden wskazano wybrane korzyści jakie niesie za sobą partycypacja Ucznia w szkolnym budżecie obywatelskim. Po pierwsze, Szkolny Budżet Obywatelski (SBO) umożliwia uczniom aktywne uczestnictwo w życiu szkoły poprzez zgłaszanie, weryfikację i głosowanie na projekty, które uznają za istotne dla swojego środowiska edukacyjnego. Dzięki temu procesowi uczniowie uczą się, jak funkcjonuje demokratyczne podejmowanie decyzji, co jest niezwykle cenne w kontekście ich edukacji obywatelskiej. Ponadto, zaangażowanie w SBO sprzyja rozwojowi umiejętności negocjacyjnych i komunikacyjnych, ponieważ uczniowie muszą argumentować za swoimi pomysłami, przekonywać innych do swoich koncepcji oraz szukać kompromisów w trakcie debat nad projektami. To doświadczenie nie tylko kształtuje ich jako aktywnych obywateli, lecz także przygotowuje do przyszłego uczestnictwa w demokratycznym życiu społecznym.

Po drugie, szkolny budżet obywatelski kształtuje postawy prospołeczne poprzez promowanie współpracy i solidarności wśród uczniów. Projektowanie i realizacja wspólnych inicjatyw, które mają na celu poprawę warunków w szkole, uczy młodych ludzi jak przełożyć swoje pomysły na rzeczywistość oraz jak podejmować wspólne decyzje w sposób korzystny dla całej społeczności. Zaangażowanie w SBO sprzyja budowaniu więzi między uczniami oraz wzbudza

KIPR

poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za wspólne dobro. Ponadto, uczestnictwo w takich projektach wspiera rozwój umiejętności pracy zespołowej oraz zdolności do kompromisów, co jest niezbędne w dążeniu do osiągnięcia wspólnych celów społecznych i edukacyjnych. Dzięki temu doświadczeniu uczniowie nie tylko uczą się jak działać na rzecz wspólnoty, ale również rozwijają postawy empatii, gotowości do pomocy innym oraz świadomości, że ich działania mogą mieć realny wpływ na życie szkolne i lokalne środowisko.

Po trzecie, SBO rozwija kompetencje obywatelskie uczniów, ucząc ich odpowiedzialności za zarządzanie środkami publicznymi i ocenianie potrzeb społeczności. Uczestnictwo w takim programie to nie tylko szansa na realizację konkretnych projektów, ale także nauka zarządzania budżetem, planowania działań oraz oceny skuteczności inicjatyw, co jest nieocenione w kontekście edukacyjnym i życiowym. Dzięki zaangażowaniu w SBO uczniowie zdobywają praktyczne umiejętności w zakresie podejmowania decyzji finansowych i organizacyjnych, co jest fundamentalne dla ich rozwoju osobistego oraz przygotowania do pełnienia roli aktywnych i świadomych obywateli. Ponadto, program ten stawia uczniów w centrum procesu decyzyjnego, co nie tylko zwiększa ich poczucie autonomii, ale również rozwija umiejętność analizy i oceny potrzeb społeczności szkolnej, co jest kluczowe dla skutecznego wsparcia rozwoju edukacyjnego i społecznego.

Po czwarte, SBO jest ważnym narzędziem integrującym społeczność szkolną w tym: uczniów, nauczycieli oraz rodziców. Bardzo często w efekt finalny zaangażowana jest również społeczność lokalna. Wspólny wysiłek nie tylko umożliwia realizację konkretnych projektów, ale także wzmacnia więzi międzyludzkie i promuje aktywność obywatelską. Poprzez partycypację w SBO uczniowie doświadczają, jak ich zaangażowanie przekłada się na realne zmiany w szkole. Takie działania budują zaufanie do instytucji edukacyjnych jako miejsc, gdzie głos ucznia ma rzeczywiste znaczenie, a wspólne cele stają się motorem do działania na rzecz wspólnego dobra.

Po piąte Szkolny Budżet Obywatelski jest istotny, ponieważ przygotowuje uczniów do pełnienia aktywnej roli w społeczeństwie obywatelskim. Uczy ich, że każdy może mieć wpływ na swoje otoczenie poprzez zaangażowanie i działanie na rzecz wspólnych wartości oraz potrzeb społeczności lokalnej.

Podsumowując, szkolny budżet obywatelski jest ważnym narzędziem edukacyjnym i społecznym, które nie tylko angażuje uczniów w życie szkoły, ale także kształtuje ich postawy obywatelskie, rozwija umiejętności przydatne w życiu codziennym oraz promuje współpracę i odpowiedzialność za wspólne dobro. Warto również wskazać, iż na chwilę obecną nie ma jednolitych

KIPR

wytycznych co do organizacji Szkolnego Budżetu Obywatelskiego w całej Polsce. Niektóre miasta podejmują wysiłek i organizują taką możliwość dla szkół na swoim terenie, ale również szkoły same tworzą Szkolne Budżety Obywatelskie. Jest to potwierdzenie, iż inicjatywa ta jest ważna prospołecznie i warto ją dalej rozwijać.

● KONFEDERACJA INICJATYW POZARZĄDOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ

● Związek Stowarzyszeń
Konfederacja Inicjatyw
Pozarządowych Rzeczypospolitej
Aleja Zjednoczenia 50/U1
01-801 Warszawa

● REGON: 366784788
KRS: 0000668126
NIP: 5272800295

● biuro@konfederacjaipr.pl
konfederacjaipr.pl